

ÁŠŠEČILGEHUS

___ Vuoddodokumenta

__x__ Jorgaluvvon dokumenta

Vuorkáášši: 2016/558-13	Vuorká: X00	Áššemeannudeaddji: 'Marja Elise Hætta Eira	Dáhton: 30.05.2017
----------------------------	----------------	---	-----------------------

Lávd.áššenr.	Lávdegoddi	Čoahkkindáhton
	Ovdagotti mearrádusevttohančoahkkin	
	Suohkanstivra	

NAV Sápmi.

Diehtu sáddejuvvo:

- Kárášjoga gildii
- NAV Finnmárkui

Čujuhusat:

- Melding til stortinget – meld.st.33 (2015-2016)
- Gulaskuddan – Okta NAV sámi perspektiivvas: Suohkanstivrra mearrádus 2016/558-4
- Stortingets vedtak av Meld.St.22 (2015-2016) den 17.11 16
- Ávjovárestivrra mearrádus geassemánu 2.b. 2017

Áššečilgehus:

Ráddehus buvttii ovdan Dieđ. St.33, ja ulbmil lea geahpedit NAV-kantuvrraid logu ja ásahit stuorit kantuvrraid, gulaskuddan mas gulaskuddanáigemearri lei golggotmánnu 2016. Guovdageainnu suohkan sáddii gulaskuddancealkámuša dasa, loga suohkanstivrra mearrádusa ePhorteášši 2016/558-4. Guovdageainnu suohkana cealkámuša váldosisdoallu lei ahte sámi geavaheaddjit galget váldojuvvot vuhtii.

Stuoradiggi lea guorrasan Guovdageainnu suohkana gulaskuddancealkámušii ja 17.11.16 dohkkehuvvui Dieđ.St.33 lasáhusain: Mearrádus 53 (mielddus: Stuoradikki mearrádus áššis Meld.St.22 (2015-2016) dáhtomis 17.11 16). Sisdollu mearrádusas man Stuoradiggi dagai, lei earret eará: «Ráddehus bivdojuvvo fuolahit ahte ovtastuvvet NAV-kantuvrrat nu ahte daid lohku unniduvvo ja ásahuvvojit stuorit kantuvrrat Vuhtiiváldit galgá sámegeielat bálvalusaid dárbbu.»

Guovdageainnu suohkan lea gulahallan Kárášjoga gielddain dan birra ahte oažžut suohkaniidda ovttasbarggu, oktasaš jodihangotti ja hálldahusa verddesuohkanmodealla vuodul mii namuhuvvo suohkanlága §:s 28A, mas váldodeaddu lea § 28B Hálldahuslaš verddesuohkanovttasbargu.

Mihttu lea ahte NAV-Guovdageaidnu ja NAV-Kárášjohka ásahit suohkaniid gaskii ovttasbarggu, mas lea oktasaš jodihangoddi ja hálldahus verddesuohkanmodealla vuodul mii daddjo suohkanlága §:s 28 a jna, ja váldodeaddu lea §:s 28 b Hálldahuslaš verddesuohkanovttasbargu. Dás lea mearkkašupmi ahte eiseváldi lea mielas bidjat eanet

válddi stuorit NAV-birrasiidna, juoga mii buorida bálvalusa geavaheddjiide. Seammá ii dáhpáhuva unnit NAV-birrasiguin.

Dás lea ulbmil ásahtit stuorit sámi fágabirrasa, vai sámi geavaheaddjit ožžot buoret fáldadaga, ja vai NAV Guovdageaidnu ja NAV Kárášjohka eai gárdda NAV-kantuvrii dárut eanetlohkosuohkanis, mas sámevuotta ii šatta váldot vuhtii seammá bures go NAV-kantuvrrain, mat jođihuvvojit sámi eanetlohkoguovlluin.

Ávjovári eamiálbmotguovllu stivra (Guovdageainnu suohkana ja Kárášjoga gieldda ovttasbargoorgána) dagai 02.06.2017 mearrádusa čielggadit ovttasbargomodealla NAV Sápmi vástte, gaskal Guovdageainnu ja Kárášjoga. Stivra rahpá vejolašvuoda fáttmástit eará gielddaid ja suohkaniid ovttasbargui, jus sii dan háliidit. Stivrra oaidnu lea ahte fáldadat ii dárbbáš dušše Guovdageainnu ja Kárášjoga sámeielagiidda boahdit buorrin, muhto maidai bálvalit sámeielagiid eará guovlluin. NAV Sápmi galgá maid sáhttit bálvalit sin geat eai sámas.

Ovttasbarggu vejolašvuodaid árvvoštallan

Suohkanlága § 28-1 a nr. 1 vuodul sáhttet suohkanat sirdit láhkageatnegahtton bargguid, ja maid sirdit fámu mearrádusaid dahkat mat gullet hálddašanlága § 2, vuosttaš lađas bustávva a (almmolaš váldehálddašeami) vuollái, verddesuohkanii suohkanlága §§:id 28-1 b ja 28-1 c vuodul, jus guoskevaš lánka ii hehte dan dahkamis.

§ 28-1 a ovdabarggut ([Ot.prp.nr. 95 \(05-06\)](#)) celket ahte «láhkageatnegahtton barggut» mielddisbuktet sihke dihto bargguid ja mearrádusaid mat gullet láhkageatnegahtton doaimmaide, oktan daiguin bargguiguin maid lánkaásahus geatnegahtta dahkat. Muhto dát ii mearkkaš ahte suohkana ovddasvástádus sirdojuvvo verddesuohkanii. Dat mii lága bokte lea mearriduvvon suohkaniidda, lea ain suohkaniid ovddasvástádus, vaikko barggut ja mearridanváldi lea fápmosirdinmearrádusa bokte sirdojuvvon verddesuohkanii.

Go lága vuodul daddjo ahte muhtin olbmos lea riekti váldit vuostá dan bálvalusa dahje addosa maid dat suohkan addá gos olmmoš orru dahje gaskaboddosaččat orru, ii iešalddis leat hehttehussan dasa ahte mearridanváldi ja doaimmahus lea sirdojuvvon verddesuohkanii. Muhto doaimma ferte organiseret dan lánkáii ahte goappáge suohkana ássit váldet vuostá bálvalusaid dalle go sis lága bokte leat riekti daidda.

Vuolggasadjii lea ahte juohke suohkan oažžu sirdit almmolaš válddi verddesuohkanii.

Nav-lága § 3 nubbi lađas nanne ahte etáhtta galgá leat gávdnamis dain báikkiin gosa direktoráhtta mearridan, muhto almmatge nu ahte báikkálaš dásis ovddasteapmi lea oktiisoahpevaš nav-lága §:in 13, gč. § 14.

Nav-lága § 13, vuosttaš lađas, nanne ahte bargo- ja čálgoetáhtas ja suohkanis galget leat oktasaš kantuvrrat mat gokčēt buot suohkaniid. Ja nuppi lađđasis deattuhuvvo ahte kantuvra galgá etáhtta ja suohkana bargguid fuolahit sosialbálvaluslága vuodul. Etáhtta ja suohkan sáhttet šiehtadit ahte dán kantuvrras fuolahit maidai eará suohkanbálvalusaid.

Dasa lassin § 14 nanne ahte kantuvra ásahtuvvo šiehtadusa vuodul gaskkal bargo- ja čálgoetáhta ja suohkana. Šiehtadus sáhtta sisttisdoallat mearrádusa bargguid doaimmaheami hárrái mat gullet goappáge ásahtusa mearridanválddi vuollái. Goalmát lađas dadjá ahte jus suohkan sirdá mearridanválddi suohkaniid ovttasbargoorgánii dahje verddesuohkanii (gč. § 28-1 a jna.), de sáhtta dahkat šiehtadusa dainna ovttasbargoorgánain dahje verddesuohkanii.

Danne suohkan ferte dahkat mearrádusa mearridanválddi sirdima hárrái suohkanlága § 28-1 a jna. vuodul, ja bargo- ja čálgoetáhtta ferte dahkat sierra šiehtadusa verddesuohkaniin, gč. nav-lága §§:id 3, 13 ja 14.

Suohk.lága § 28-1 b regulere hálldahuslaš suohkanovttasbarggu. Mearrádusa nr. 1 addá ovttasbargosuohkana bargguid ja dahká mearrádusaid sirdojuvvon mearridanválddi olis earjalássiin dahje áššešlájain main ii leat «prinsihpalaš mearkkašupmi».

Dan láhkái mearrádusas lea láhkavuodđu sirdit mearridanválddi go fal ii guoskka earjalássiide dahje áššešlájaid main lea «prinsihpalaš mearkkašupmi».

Nubbi variánta verddesuohkanovttasbarggu reguleremis lea §:s 28-1 c - verddesuohkanovttasbargu álbmotválljen lávdegotti olis. Ovttasbargu mearriduvvo das ahte leago regulerejuvvon § 28-1 b dahje 28-1 c vuodul, ahte galgá go sirdit mearridanválddi áššiin main lea prinsihpalaš mearkkašupmi. Jus sirdojuvvo váldi áššiin main lea prinsihpalaš mearkkašupmi, de gusto § 28 c. Jus ii sirdojuvvo mearridanváldi áššiin main lea prinsihpalaš mearkkašupmi, de gusto § 28 b, gč. ot.prp.nr.95 (05-06).

Doaba «prinsihpalaš mearkkašupmi» adnojuvvo earret eará suohkanlága §§:in 10 ja 23. Doahpaga sisdoallu lea seammá dás. Doahpaga mearkkašupmi lea proposišuvnnas [ot.prp.nr. 42](#) (1991-1992) siidu 277, mas daddjo ahte sátnádeamis lea eastta sihke dasa mii guoská delegašuvnna viidodahkii ja dasa movt fápmudus sáhtá geavahuvvot. Oppalaš mearridanválddi ii leat vejolaš sirdit hálldahussii áššiin mat šlájaset mielde ipmirduvvojit nu ahte dain lea prinsihpalaš mearkkašupmi. Ja delegašuvnamearrádus ferte ipmirduvvot nu ahte dat masa váldi lea sirdojuvvon, das leat geatnegasvuohta buktit ášši álbmotválljen orgánii jus earjalássi masa lea addon oppalaš fápmudus, ipmirduvvo nu ahte das lea prinsihpalaš mearkkašupmi. Mii prinsihpalaš mearkkašumi sisdoallu lea, mearriduvvo iešgudege dahkkojuvvon mearrádusa mielde ja váikkuhusaid mielde, suohkana sturrodaga mielde ja árvvoštallama vuodul dan hárrái guđe muddui politihkalaš mearrádusat, bagadusat ja ovddeš praksisat leat leamašan dakkárat ahte deháleamos árvvoštanbealit áigejuvvo dilis mearrádusas leat čielggaduvvon.

Jus boahdá dan bohtosii ahte áššis mas lea sáhka, ii leat prinsihpalaš mearkkašupmi, de suohkanlága §:s 28-1 b ii leat mihkkege hehttehusaid dasa ahte suohkaniin lea NAV-ovttasbargu.

Árvvoštallan:

Dieđ. St. 33 ekspertajoavku ávžžuha geahpedit NAV-kantuvrraid logu ja ásahtit stuorit gelbbolašvuodabirrasiid mat barget bargoaddiid hárrái ja gokčēt lunddolaš bargomárkanguovlluid. Go šiehtadit verddesuohkanovttasbarggu Kárášjoga gielddan, de dat buktá stuorit sámi fágabirrasiid ja gokčá Sis-Finnmárkku bargomárkana.

Go lea verddesuohkanovttasbargu nuppiin sámi suohkaniin, de NAV-kantuvrrat sámi suohkaniin nanosnuvvet ja fuolahit sámi jiena NAV ásahtussii. Geavatláččat mearkkaša dat ahte dat guokte NAV-kantuvrra doibmet dego oktasaš NAV-kantuvran mas lea oktasaš jođihangoddi, dat eastada ahte biddjojuvvo jođihangoddi ovttasbargu kantuvrra vuollái dárut eanetloguguovllus ja sáhtá váikkuhit dasa ahte ovttastahttojuvvon NAV-kantuvrrat eai manat resurssaid. Obbalohká sihkkarastá ja buorida dát bálvalusaid geavaheddjiide. Dárut gávdno juo dál, dan dihte go mii odne diehtit, NAV-Finnmark dieđuid mielde, ahte guovddáš sámi guovlluin geavahit NAV-bálvalusaid unnán.

Sámegiell máhttu ja sámii kulturáddejupmi leat dehálaš bealit go bagadallá geavaheddjiid sámii suohkaniin, danne lea ávkkálaš dán guovtti guovddáš sámii suohkani ásahtit verddesuohkanovttasbarggu.

Vaikko sámegiellagat ipmirdit dárogiepla, de buohkat eai nákke gulahallat dárogillii čálalaččat ja njálmmálaččat. Nubbi eará dehálaš bealli lea ahte oalle stuora oassi álbmogis ii máhte lohkat iige čállit bures dárogiepla dahje sámegiella, ja danne dárbbášuvvo njálmmálaš bagadallan sámegillii ja veahkki dárogiepl šemáid deavdit. Danne lea dehálaš ahte NAV-jodiheaddjit sámii hálddašanguovllus máhttet sámegiella vai buoremus lágis sáhttet bagadallat sin geat dárbbášit veahki.

Sáhtta leat váttis čilget iežas jurdagiid ja áigumušaid eará gillii go eatnigillii. Sidjiide geat dárbbášit sierralágan veahki, lea dehálaš ahte bagadallan lea sin eatnigillii. Gielas lea nyanssat maid lea váttis oahppat, ja eandalii sidjiide geat eai leat leamaš bargoeallimis ja eai nákke ipmirdit amassániid. Buot olbmui lea gorutgiella, muhto lea váttis ipmirdit daid olbmuid gorutgiella geain lea eará kulturduogáš. Gorutgiella ja dan dulkon lea nuppiin sániin daddjon iešguđetládje olbmui geain lea iešguđetlágan kulturduogáš. Gorutgiella ipmirdeamis dárbbášuvvo gelbbolašvuohta áigejuvvo dilis kultuvrras.

Vaikko NAV:s Guovdageainnus odne leage buorre gelbbolašvuohta sámegiellas ja sámii kultuvrras, de NAV Guovdageainnu lea unni eará kantuvrraid ja gelbbolašvuodabirrasiid ektui NAV-vuogádagas. Suohkaniidgaskasaš ovttasbargu Kárášjoga gielddai loktešii NAV:a sámii gelbbolašvuodabirrasa. Suohkaniidgaskasaš ovttasbarggu mii nagodit buorebut bargat dan badjelii ahte eambo dieđut bohtet sámegillii nav.no siidduide.

Verddesuohkanovttasbargu Guovdageainnu ja Kárášjoga gaskka nanne mearrádusa maid Stuoradiggi dagai 17.11.16 (mearrádus 53), mas stuoradiggi bivdá NAV váldit vuhtii sámegiell bálvalusaid dárbbu.

Suohkanláhka ja NAV-láhka eai hehte dákkár ovttasbarggu, jus dahkkojuvvo organisašuvnnalaš ja geográfalaš heiveheapmi, ja dan sáhtta láchit nu ahte geavaheaddjai lea bálvalus álkit olamuttus (tilgjengelig).

Jus NAV vállje heattihit Guovdageainnu ja Kárášjoga kantuvrraid, de dás lea prinsihpalaš mearkkašupmi geavaheddjiide, danne go bálvalus ii leat šat nu álkit olamuttus geavaheddjiide.

Verddesuohkanovttasbargu váldá buorebut vuhtii geavaheddjiid go dat nubbi vejolašvuohta mii lea ahte NAV ii leat olamuttus ja báikkálaš jodiheapmi láivuduvvo.

Suohkanlága vuolggasadjii lea ahte buot váldi biddjojuvvo suohkanstivrii, muhto suohkanstivra sáhtta almmatge sirdit buot mearridanválddi, earret daid láchanjuolggadusaid vuodul main daddjo «suohkanstivra ieš». Suohkanlága § 28-1 e) daddá ahte ovttasbargošiehtadus verddesuohkanovttasbarggu lea čuovvovaš:

“1. For et vertskommunesamarbeid skal det opprettes en skriftlig samarbeidsavtale. Avtalen vedtas av kommunestyret eller fylkestinget selv. Endringer i avtalen som gjelder forhold som omtalt i nr. 2 og 3, skal skje på samme måte.

2. Samarbeidsavtalen skal inneholde bestemmelser om:

a) angivelse av deltakerne og hvilken av disse som er vertskommunen,

- b) hvilke oppgaver og hvilken avgjørelsesmyndighet som skal legges til vertskommunen,
- c) tidspunkt for overføring av oppgaver og avgjørelsesmyndighet,
- d) underretning til deltakerne om vedtak som treffes i vertskommunen,
- e) det økonomiske oppgjøret mellom samarbeidskommunene og vertskommunen,
- f) nærmere regler for uttreden og avvikling av samarbeidet,
- g) annet som etter lov krever avtale.

3. I avtale om vertskommunesamarbeid med felles nemnd skal avtalen også inneholde bestemmelser om antall representanter i nemnda fra den enkelte deltaker.

4. I et vertskommunesamarbeid mellom kommuner skal vertskommunen orientere fylkesmannen om etableringen av samarbeidet. I et vertskommunesamarbeid mellom fylkeskommuner skal vertskommunen orientere departementet om etableringen av samarbeidet.”

Dat máksá ahte suohkanstivra ieš galgá dohkkehit verddesuohkanšiehtadusa jus dat dahkkojuvvo.

Mearrádusevttohus:

Suohkanstivra sirdá válddi sátnejodiheaddjái šiehtadallat Kárašjogain verddesuohkanšiehtadusa evttohusa NAV-ovttasbarggu hárrái. Suohkanstivra ieš galgá dohkkehit šiehtadusa.